

Seyidova Günay Akif qızı
Azərbaycan Dillər Universiteti

XXI ƏSR PEDAQOGİKASININ QARŞISINDA DURAN TƏLƏBLƏR

Açar sözlər: *tədris, ənənəvi tədris, aktiv təlim*

Key words: *education, traditional education, active learning*

Ключевые слова: *обучение, традиционное образование, активное учение*

Hər bir cəmiyyətin fasiləsiz dəyişməsi tarixən mövcud olan proses olub, müasir dövr, sosial-iqtisadi sistemin inkişafı, yüksəliş, tənəzzül və inkişaf qanunauyğunluqları ilə bağlıdır. İnkişaf prosesləri tarixi zamanda baş verən kəmiyyət, keyfiyyət və struktur dəyişiklikləri ilə ifadə olunur. Bu da eyni zamanda innovasiyalı proseslərin tədqiqi zamanı müəyyən obyektiv, sistemli qanunauyğunluqların nəzərə alınmasını gündəmin vacib vəzifəsinə çevirir. Belə ki, innovasiyalar, onların yaranması və istifadəsi də cəmiyyətin ümumi inkişaf qanunauyğunluqlarından biri kimi çıxış edir.

Bugün cəmiyyətimiz köklü islahatlar siyasətinin şahididir. Cəmiyyətimizin bütün sahələrində innovasiyaların genişləndirilməsi və istifadəsinin sürətləndirilməsi məqsəd ilə bütün istiqamətlərdə motivasiya edici mexanizmlərin işlənilib-hazırlanmasına başlanılmışdır.

Müasir dövrdə tədris proqramları ilə öyrənmə yalnız passiv bir proses deyil, həm də tələbənin öyrənmə prosesində iştirakı ilə fəal, davamlı və inkişaf prosesi kimi müəyyən edilmişdir. Günümüzün təhsil anlayışı şagirdin məlumat səviyyəsinin qiymətləndirilməsindən çox, məlumatın fərd üçün mənalı və əsaslı hala gətirilməsi vacib hala çevirir. Təhsil fəlsəfəsində yaşanan bu dəyişmə, təhsil sistemlərinin yenidən təşkil edilməsini, əhatəli və davamlı müdaxilələrlə davamlı olaraq yenilənməsini zəruri qılmaqda hətta bu yeniləmə və inkişaf etdirmə işlərinin, təhsilin ayrılmaz bir parçası halına gəlməsinə səbəb olmaqdadır.

Ənənəvi biliklərə dayanan təhsil sistemi gələcəyimizi üçün bir təhdidir, çıxış yolu təhsildə köhnə üsulları buraxmaq və yenilikçi düşüncələrdən istifadə etməkdir. Yenilikçi və yaradıcı düşüncənin fəaliyyətə çevrilməsi tələbələrə təhsil və təlimdə arzularını artıracaq bir zehni transformasiya tələb edir. Bunun üçün təhsildə yeni bir yanaşma kəşf etməli, innovasiyalara diqqət yetirməli və yenilikçi ruhu canlı tutmalıyıq.

Tarix boyunca bəşəriyyət özünü və ətrafını yaxşılaşdırmaq üçün daimi bir araşdırma içindədir. Bu axtarış həmişə yeni fikirlər yaratmaqda maraqlı olmuşdur. Yenilikçi ideyaları olan şəxslər hər mövzuda özlərini inkişaf etdirməyi hədəfləyirlər. Dəyişən şəraitə uyğunlaşmaq üçün, sosial, mədəni və iqtisadi mühitdə yeni üsullardan istifadə etməli və yeni fikirlər irəli sürülməlidir.

Müasir dövrdə pedaqogikanın məqsədi fəal təlim metodlarını dərinlən bilən, fəal təlimlə keçirilən dərslərin mərhələlərini düzgün təşkil edən, dərslərin müasir tələblər əsasında planlaşdırılmasını tətbiq edən, əlavə təlim resurslarının düzgün seçimini aparan, gələcək peşə fəaliyyətinə dair ətraflı bilik və bacarıqlara malik, təhsil sahəsindəki yenilik, innovasiya və texnologiyaların təlim prosesində səmərəli tətbiqinə istər nəzəri, istərsə də praktik cəhətdən hazır olan, dünya təcrübəsini öyrənən və öz təcrübəsində tətbiq edən, kurikulumun əsas prinsiplərindən olan şəxsiyyətyönümlü təhsili təmin edən peşəkar müəllim hazırlığıdır.

21-ci əsr Pedaqogikasının qarşısında duran tələblər:

1. Yüksək intellektual malik fərd yetişdirmək

Yüksək Səviyyəli Düşüncə Bacarıqları(YSDB)

Tənqidi təfəkkür

Yaradıcı fəaliyyət

Kreativ düşüncə

2. Layihə əsaslı öyrənmə vasitəsilə öyrətmək

Uyğun texnologiyaların birləşdirilməsi

Əməkdaşlıq

Fənlər arası yanaşma

3. Problemlərin həll

Öyrənmə çərçivəsində problemlər

Real dünyəvi problemlər

4. Tələbə qiymətləndirilməsi

Aydın və şəffaf məqsədlər və obyektivlik

Fərdi və qrup qiymətləndirilməsi

5. Texnologiyaların təmini

Digital alətlər

Elektron materiallar bazası

İKT ilə təhciz olunmuş təlim mühiti

6. Əməkdaşlığa həvəsləndirmə

Effektiv kommunikasiya

Komanda bacarıqları

7. Təkrar baxış

Həmkərə təkrar baxış

Özünə təkrar baxış

8. İnkişaf

İnformasiya

Media

Texnologiya sənəti

Eyni zamanda müasir dövrdə tərbiyə edilənə həyata hazırlayacaq təhsilin məqsədləri aşağıdakılar olmalıdır:

1. Təhsil, tərbiyə edilən insanın duyğu, düşüncə, ehtiyac və problemlərini müxtəlif yollar vasitələri ilə izah etməsi üçün ona ünsiyyət kəfiyyəti qazandırılmalıdır.

2. Təhsil öyrədilənin, demokratik yaşayışın tələb etdiyi, digər insanlarla müsbət əlaqələr qura, ortaqlar məqsədlər üçün birlikdə işləyə bilməsi üçün ona, əməkdaşlıq kəfiyyəti qazandırılmalıdır.

3. Təhsil, təhsil alanın problemlərini həll etməsi üçün lazım olan məlumatı toplaya, bacarıqları qazana bilməsi, problemlərinə müsbət və konstruktiv mövqeylə müsbət həll yolu tapması üçün ona öyrənmə və araşdırma kəfiyyəti qazandırılmalıdır.

4. Təhsil sağlam yaşamaq kəfiyyəti qazandırılmalıdır

5. Təhsil, tərbiyə edilənin özünə və cəmiyyətə xidmət etməsinin əsas elementi olan bir peşəni seçməsi, peşəni uğurla öyrənməsi, qazandıqlarını mövqeli olaraq tətbiq etməsi, dövlət sərvətini öz peşəsi daxilində qiymətləndirməsi üçün ona istehsal kəfiyyəti qazandırılmalıdır.

İnnovativ öyrənmə mühitində təhsil rəhbərləri insan və maddi resurslarını nəzərə almalı, qərar verərkən qrup səylərini istiqamətləndirmək üçün ümumi rəhbərlik nəzəriyyə prinsipi və üsullarından istifadə etməlidir. Təhsil rəhbərliyinin digər bir məqsədi isə, əvvəlcədən planlaşdırılmış hədəflərin, davranışların öyrənilmə planı, proqramlı olaraq aşılmasıdır.

Ədəbiyyat:

1. Azərbaycan Respublikasında təhsilin inkişafı üzrə Dövlət Strategiyası. B., "Təhsil" jurnalı, 2013, N-10
2. Zeynalova.N(2017) Müasir Təhsilin Əsasları, "Elm və təhsil". Baku
3. Boud, D. & Feletti, G. (1991). The Challenge of Problem Based Learning, London: Kogan Page.
4. Couros.G (2015) The Innovator's Mindset: Empower Learning, Unleash Talent, and Lead a Culture of Creativity. Kindle Edition. San Diego.
5. Stevens.G (2018). Positive Mindset Habits for Teachers: 10 Steps to Reduce Stress, Increase Student Engagement and Reignite Your Passion for Teaching. Kindle Edition. USE
6. Rogers, E. M. (1962). Diffusion of innovations. Free Press. New York, NY

Requirements to the 21st Century Pedagogy

Summary

In modern times, learning with the programs is not passive processes but, by including learners, identified as sustainable, active and developing process. Learning process today is more about making information more meaningful and substantial to learners rather than evaluating learners' knowledge level. This particular change in the education philosophy causes reorganisation of the education systems, leads to continuous renewal through comprehensive and continuous interventions and making these innovation and development jobs an integral part of the education.

Требования к педагогике XXI века

Резюме

Современные учебные программы - это не только пассивный процесс, но и активный, устойчивый и развивающийся процесс обучения. Концепция современного образования делает более значимым и существенным сделать информацию более доступной для человека, а не для уровня знаний студента. Это изменение в философии образования приводит к реорганизации систем образования и постоянному обновлению посредством всесторонних и постоянных вмешательств, даже превращая эти рабочие места в области инноваций и развития в неотъемлемую часть образования.

Rəyçi: dos.N.E.Zeynalova